

Casus 1: Armoede onder ouderen

"Wat weet je al over het probleem op basis van data, onderzoek en informatie?"

CBS: Ouderen met een niet-westerse migratieachtergrond hebben **een tot wel tien keer hogere kans** om in armoede te leven dan ouderen zonder migratieachtergrond.

"Wat zeggen burgers/organisaties/gemeenschappen zelf over wat de problematiek is?"

Belangenbehartigers, vrijwilligersorganisaties en onderzoekers noemen o.a. de volgende oorzaken:

AOW

- **AOW-gat** is als hoofdoorzaak benoemd. Eerstegeneratie migranten hebben een AOW-hiaat omdat zij niet altijd in Nederland hebben gewoond;
- Vooral niet-westerse migrantenouderen bouwden een **beperkt aanvullend pensioen** op, omdat:
 - hun werkgevers vaker geen premie afdroegen, of omdat zij in sectoren werkten waarin dat niet verplicht was;
 - zij hebben een lagere participatiegraad op de arbeidsmarkt;
 - er vaker maar één kostwinner is in niet-westerse huishoudens;
 - zij vaker arbeidsongeschikt of bijstandsafhankelijk zijn;
 - zij vaker minder verdienen. Zij werkten vaker in een lager segment van de arbeidsmarkt door een combinatie van factoren zoals taalproblemen, opleidingsverschillen, diploma's die hier niet erkend worden, of discriminatie.

- De grootste spaarpot die mensen hebben opgebouwd is vaak een (grotendeels) afbetaalde eigen woning, die bij verkoop gebruikt kan worden als (extra) pensioen. Migrantenouderen zijn echter een stuk minder vaak woningbezitters.
- Hoog **niet gebruik van aanvullende voorzieningen**, zoals Aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO), door o.a.:
 - ontoegankelijkheid van het aanvragen (taalbarriere, culturele verschillen, digitale vaardigheden);
 - bepaalde voorwaarden, zoals max. 13 weken in het buitenland en niet meer dan €6120 vermogen per jaar, zijn afschrikwekkend voor ouderen die voor langere perioden in hun land van herkomst willen verblijven en zij die daar een huis hebben.

- Veel van de migrantenouderen wonen in **slecht geïsoleerde sociale huurwoningen**, waardoor de stijgende energieprijzen extra hard aankomen;

- Door een combinatie van specifieke gezondheidsrisico's, zoals oude leeftijd, stress als gevolg van migratie, én marginalisatie, heeft een flink deel van hen meer gezondheidsproblemen dan Nederlandse ouderen --> Hogere zorgkosten

3

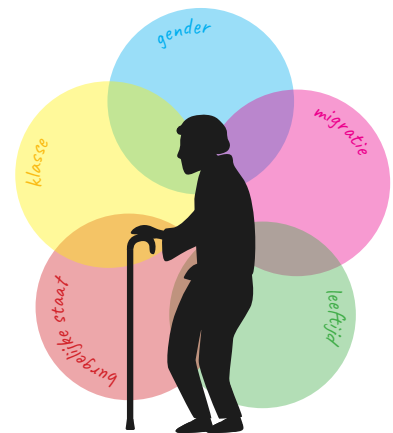

“Welke (al dan niet overlappende) identiteitskenmerken maken mensen mogelijk het meest kwetsbaar voor de problematiek die wordt bekeken?”

Gepensioneerden die:

- na hun 16e levensjaar in Nederland zijn komen leven
- en/of een niet-westerse migratieachtergrond hebben
- en/of voornamelijk geen, deeltijd, praktisch, ongeschoold en/of laagbetaald hebben gedaan. Bijvoorbeeld wegens gastarbeiderswerk, discriminatie op de arbeidsmarkt, of omdat diploma's uit land van herkomst niet erkend worden.
- en/of geen/weinig vermogen hebben
- en/of de Nederlandse taal minder machtig zijn

Daarnaast zouden mogelijk mensen die afhankelijk zijn van een laag pensioen van hun partner (bijv. vrouwen) of alleenstaand zijn extra kwetsbaar kunnen zijn.

Infographic 1: Armoede onder ouderen

In dit voorbeeld is een uitwerking opgenomen over hoe je vanuit een intersectionele lens kunt kijken naar het oplossen van vraagstukken t.a.v. armoede onder ouderen. Belangrijk is dat dit door ECHO is ontwikkeld op basis van artikelen, wetenschappelijk onderzoek, beleidsonderzoek en/of -rapportages. Dit laat zien wat de meerwaarde zou kunnen zijn van een intersectionele blik in beleidsontwikkeling en -uitvoering.

Probleem constatering

Met name migrantenouderen hebben geen volledige AOW opgebouwd.

Aangedragen oplossing

Sociaal vangnet voor ouderen met onvoldedige AOW.

Vormgegeven oplossing door overheid

- Ouderen met onvoldoende aanvullend pensioen komen mogelijk in aanmerking voor AIO.
- Eenmalig bedrag voor sommige Surinaams-Nederlandse ouderen (€5000).

Onderzoek naar problematiek:

Niet-westerse migrantenouderen leven véél vaker onder de armoedegrens (40%) dan Nederlandse ouderen (3%). Door o.a.:

- AOW-gat;
- Laag aanvullend pensioen opgebouwd;
- Hoog niet-gebruik AIO;
- Bezitten minder vaak een eigen woning en spaargeld;
- Hogere zorgkosten en energiekosten.

Zichtbaar geworden onjuiste aannames in het beleid

- Huidige regeling AIO is voldoende om het AOW-gat op te vullen;
- De voorwaarden en de aanvraagprocedure van de AIO werken voor iedereen die AIO nodig heeft;
- Ongelijkwaardigheid op de arbeidsmarkt, in de zorg en andere sectoren heeft geen significant doorwerkend effect op de bestaanszekerheid van migrantenouderen;
- Eenmalig bedrag voor één groep migrantenouderen is voldoende compensatie.
- Er zijn geen migrantenouderen die extra uitsluiting ervaren in deze problematiek (e.g. vrouwen, alleenstaanden, mensen die Nederlands minder machtig zijn, etc.)

Voorbeelden van aanbevelingen o.b.v. deze analyse:

- Versoepeling van de voorwaarden AIO, aanvraag vereenvoudigen en veranderingen onder de aandacht brengen.
- Onderzoek doen naar hoe andere landen AOW inrichten (bijv. hoe lang opbouwtermijn is) --> AOW herevalueren
- Om probleem verder te monitoren: intersectioneel onderzoek doen naar impact van het armoedebeleid op verschillende groepen migrantenouderen langs meerdere (overlappende) identiteitsdimensies.

Monitoring en evaluatie